

Ζουμπουλίδης εισήγηση Μπραίμη ΣτΕ ΟΛ. 10.10.25

Ζουμπουλίδης Ιωάννης

κατά

Ελληνικού Δημοσίου

1. Με την κρινόμενη αίτηση ζητείται η επανάληψη της διαδικασίας που οδήγησε στην έκδοση της 800/2021 απόφασης της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η αίτηση αυτή ασκείται βάσει των διατάξεων του άρθρου 69Α του π.δ. 18/1989 (Α' 8) και κατ'επίκληση της απόφασης του Γ' Τμήματος του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) της 4.6.2024 (αρ. προσφυγής 57246/21), που εκδόθηκε στην υπόθεση Ζουμπουλίδης κατά Ελλάδας (No. 3) [εφεξής, η από 4.6.2024 απόφαση του ΕΔΔΑ]. Με την απόφαση αυτή, η οποία κατέστη οριστική στις 4.9.2024, διαπιστώθηκε από το ΕΔΔΑ παραβίαση του δικαιώματος πρόσβασης σε δικαστήριο του αιτούντος, το οποίο κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ), από την έκδοση της προαναφερθείσας 800/2021 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας.

2. Στο άρθρο 69Α του π.δ. 18/1989, το οποίο προστέθηκε με το άρθρο 16 παρ. 1 του ν. 4446/2016 (Α' 240), εντάσσεται δε στη νομοθεσία περί Συμβουλίου της Επικρατείας και προβλέπει το υπό κρίση έκτακτο ένδικο μέσο, ορίζονται τα εξής: «1. Δικαστική απόφαση, για την οποία κρίθηκε με απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ότι εκδόθηκε κατά παραβίαση δικαιώματος που αφορά το δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας που τηρήθηκε ή διάταξης ουσιαστικού δικαίου της Σύμβασης, υπόκειται σε αίτηση επανάληψης της διαδικασίας ενώπιον του δικαστικού σχηματισμού του Συμβουλίου της Επικρατείας που την εξέδωσε. 2. Δικαίωμα να ασκήσουν την κατά την προηγούμενη παράγραφο αίτηση έχουν όσοι διατέλεσαν διάδικοι στη δίκη ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ή οι καθολικοί ή ειδικοί διάδοχοί τους, εφόσον έχουν έννομο συμφέρον. 3. Η αίτηση ασκείται μέσα σε προθεσμία ενενήντα (90) ημερών, που αρχίζει από τη δημοσίευση της οριστικής απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σύμφωνα με τις διακρίσεις του άρθρου 44 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τηρουμένης κατά τα λοιπά της ισχύουσας διαδικασίας. ...».

3. Κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 69Α του π.δ. 18/1989, προκειμένου να γίνει δεκτή, ως βάσιμη, αίτηση επανάληψης της διαδικασίας και, ακολούθως, να εξαφανισθεί η βλαπτική για τον αιτούντα απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, απαιτείται να συντρέχουν, σωρευτικώς, οι παρακάτω προϋποθέσεις (βλ. Σ.Τ.Ε. 1992-1993/2016 7μ., 680/2017 7μ., 2208/2020 Ολομ., 1670/2021, 993/2024 7μ.): Α) Η διαπιστωθείσα από το ΕΔΔΑ παράβαση διάταξης της ΕΣΔΑ να τελεί σε αιτιώδη συνάφεια προς το σκεπτικό και το διατακτικό της οικείας απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, έτσι ώστε η άρση της εν λόγω παράβασης και των συνεπειών της να μπορεί να επιτευχθεί μέσω της ολικής ή μερικής εξαφάνισης της πληττόμενης απόφασης, η οποία θα καταστήσει εκ νέου εκκρεμές το κριθέν ένδικο βοήθημα ή μέσο και θα οδηγήσει είτε σε μεταβολή του διατακτικού της αρχικής απόφασης είτε/και σε διαφορετική αιτιολογία αποδοχής ή απόρριψής του, συμβατή προς την οικεία απόφαση του ΕΔΔΑ..Η προϋπόθεση αυτή δεν συντρέχει στις περιπτώσεις που η εξαφάνιση της απόφασης του ΣΤΕ δεν θα ήταν δυνατόν να άρει τις συνέπειες της διαγνωσθείσας εκ μέρους του ΕΔΔΑ παραβίασης του εκ της ΕΣΔΑ δικαιώματος του αιτούντος (π.χ. λόγω υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης). Β) Η συμμόρφωση προς τη σχετική απόφαση του ΕΔΔΑ δεν συνεπάγεται παραβίαση κανόνα του Συντάγματος, το οποίο να μην υπερισχύει της ΕΣΔΑ, αλλά, πάντως, πρέπει να ερμηνεύεται, στο μέτρο του εφικτού, κατά τρόπο «φιλικό» προς την ΕΣΔΑ, όπως αυτή ερμηνεύεται και εφαρμόζεται από το ΕΔΔΑ. Γ) Η συμμόρφωση προς την απόφαση του ΕΔΔΑ δεν οδηγεί σε παραβίαση άλλης υποχρέωσης της χώρας από το διεθνές δίκαιο, ιδίως δε από το ενωσιακό δίκαιο, η οποία, ενόψει του περιεχομένου της και των συνθηκών της συγκεκριμένης περίπτωσης και κατόπιν σταθμίσεως των συγκρουόμενων έννομων αγαθών, κρίνεται σημαντικότερη σε σχέση με εκείνη που απορρέει από το άρθρο 46 της ΕΣΔΑ. Δ) Η συμμόρφωση προς την απόφαση του ΕΔΔΑ δεν προσκρούει, λαμβανομένων υπόψη και των συνθηκών της συγκεκριμένης περίπτωσης, σε κάποιον άλλο επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος, η εξυπηρέτηση του οποίου, σταθμιζόμενη με την ανάγκη εκτέλεσης της απόφασης του ΕΔΔΑ, βάσει της αρχής της δίκαιης ισορροπίας, κρίνεται ότι υπερέχει. Ε) Η απόφαση του ΕΔΔΑ, που αποδίδει στο Συμβούλιο της Επικρατείας παράβαση μίας ή περισσότερων διατάξεων της ΕΣΔΑ, δεν είναι εμφανώς ελλιπής, ασαφής ή αυθαίρετη ως προς τη νόμιμη ή την πραγματική της βάση σύμφωνα με τα κριτήρια που προκύπτουν από τη νομολογία του ίδιου του ΕΔΔΑ (και, ιδιαίτερα, της ευρείας σύνθεσής του), αλλά και του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), τη θεμελιώδη αρχή της επικουρικότητας, διαδικαστικής και ουσιαστικής, του ελέγχου του ΕΔΔΑ, καθώς και τη συναφή υποχρέωσή του για επαρκή αιτιολόγηση των αποφάσεών του με τις οποίες διαπιστώνεται παράβαση της ΕΣΔΑ από κράτος μέλος του Συμβουλίου της

Ευρώπης. ΣΤ) Η διαπίστωση των επίμαχων παραβάσεων, που δέχθηκε η σχετική απόφαση του ΕΔΔΑ, δεν κλονίζεται από οψιγενή στοιχεία, που απορρέουν είτε από απόφαση του ίδιου του ΕΔΔΑ είτε από απόφαση του ΔΕΕ είτε, τέλος, από απόφαση ανώτατου δικαστηρίου της χώρας, με την οποία γίνεται ερμηνεία ή εφαρμογή του εθνικού δικαίου ικανή να θεμελιώσει το συμπέρασμα ότι, με βάση το νεότερο αυτό νομολογιακό δεδομένο, το ΕΔΔΑ δεν θα ενέμενε στην κρίση του περί της αποδοθείσης στο Συμβούλιο της Επικρατείας παραβάσεως της ΕΣΔΑ και Ζ) Δεν έχει μεσολαβήσει πράξη κρατικού οργάνου, με την οποία να θεραπεύεται κατ' ουσίαν η διαπιστωθείσα από το ΕΔΔΑ παράβαση και να αίρονται τα δυσμενή για τον αιτούντα αποτελέσματά της, κατά τρόπο ώστε η επιδιωκόμενη από τον αιτούντα επανάληψη της διαδικασίας και εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας να παρίσταται αλυσιτελής για την προστασία των προσβληθέντων δικαιωμάτων του.

4. Με την απόφαση 1501/2014 της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας (σκ. 5) κρίθηκε, κατά πλειοψηφία, ότι: **«[Το άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος] έχει αναγάγει σε συνταγματικό κανόνα την ισότητα ενώπιον των δημοσίων βαρών, συνιστά δε, παράλληλα, και διάταξη στην οποία θεμελιώνεται η αποζημιωτική ευθύνη του Δημοσίου από πράξεις των οργάνων του που προκαλούν ζημία, παράνομες ή νόμιμες.** Τούτο, διότι η ισότητα ενώπιον των δημοσίων βαρών επιτάσσει και την αποκατάσταση της ζημίας που κάποιος υφίσταται από την δράση, χάριν του δημοσίου συμφέροντος, των οργάνων του Κράτους, όταν η δράση αυτή δεν είναι σύννομη ή όταν είναι μεν νόμιμη αλλά προκαλεί βλάβη ιδιαίτερη και σπουδαία, σε βαθμό ώστε να υπερβαίνει τα όρια που είναι κατά το Σύνταγμα ανεκτά προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο σκοπός δημοσίου συμφέροντος στον οποίο αποβλέπει η δράση αυτή, σύμφωνα με την οικεία νομοθεσία. **Πραγματώνεται δε ο σκοπός της διατάξεως αυτής υπό την ως άνω έννοια όταν αποκατάσταση τέτοιας ζημίας καθίσταται δυνατή σε περίπτωση ζημιογόνου δράσεως οιασδήποτε οργάνου του Κράτους, άρα και εκείνης των οργάνων τα οποία είναι ενταγμένα στην δικαστική λειτουργία.** Αποκλεισμός της αστικής ευθύνης του Δημοσίου στην τελευταία περίπτωση δεν συνάγεται από την περί αγωγών κακοδικίας διάταξη του άρθρου 99 του Συντάγματος, διότι η προσωπική ευθύνη οργάνου του Δημοσίου δεν αποκλείει αναγκαίως την ευθύνη του τελευταίου, σκοπός δε της διατάξεως αυτής είναι η προστασία του κύρους της Δικαιοσύνης με ανάθεση σε ειδικό δικαστήριο του έργου της διαγνώσεως της προσωπικής ευθύνης των δικαστικών λειτουργών από την άσκηση των καθηκόντων τους. Επομένως, κατά το Σύνταγμα, **επιβάλλεται στο νομοθέτη να ορίζει τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες αποκαθίσταται η ζημία που προκαλείται από την δράση οποιουδήποτε κρατικού**

οργάνου λαμβάνοντας υπ'όψιν την φύση και την αποστολή του έργου που το Σύνταγμα αναγνωρίζει, αναθέτει και εγγυάται στα όργανα των τριών λειτουργιών του Κράτους». Περαιτέρω, με την ως άνω απόφαση κρίθηκε ότι: «Η πρώτη από τις διατάξεις [του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα], ορίζοντας ως προϋπόθεση για την ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση τον παράνομο χαρακτήρα της ζημιογόνου πράξεως ή παραλείψεως έχει ευθεία εφαρμογή στην περίπτωση ζημιογόνας δράσεως οργάνων της νομοθετικής εξουσίας (νομοθέτηση ή παράλειψη νομοθετήσεως αντικείμενη σε κανόνες δικαίου υπέρτερης τυπικής ισχύος) και της εκτελεστικής εξουσίας κατά την εφαρμογή του νόμου στην ατομική περίπτωση (παράβαση της αρχής της νομιμότητας). Η διάταξη αυτή δεν αναφέρεται ευθέως σε ζημιογόνες πράξεις οργάνων της δικαστικής λειτουργίας, διότι ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση λόγω απλώς εσφαλμένης ερμηνείας του νόμου ή απλώς εσφαλμένης εκτιμήσεως των πραγμάτων από δικαστικό λειτουργό δεν είναι συμβατή με την φύση του δικαστικού έργου, ως εκ της οποίας το Σύνταγμα εγγυάται στον δικαστικό λειτουργό την λειτουργική και προσωπική ανεξαρτησία του. Εν όψει της φύσεως του δικαστικού έργου, **μόνο πρόδηλο σφάλμα του δικαστικού λειτουργού επισύρει ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση**. Εφ' όσον δε το Σύνταγμα, κατά την προηγούμενη σκέψη, δεν ανέχεται να παραμένουν αναποζημιώτες ζημίες που κάποιος υφίσταται από ενέργειες οποιουδήποτε κρατικού οργάνου, **μέχρις ότου ο νομοθέτης ρυθμίσει ειδικώς την ευθύνη του Δημοσίου από πράξεις οργάνων της δικαστικής λειτουργίας, το άρθρο 105 Εισ.Ν.Α.Κ. έχει ανάλογη εφαρμογή σε περίπτωση προκλήσεως ζημίας από πράξεις των οργάνων αυτών η οποία μπορεί να αποδοθεί σε πρόδηλο σφάλμα τους**. Ο πρόδηλος δε χαρακτήρας του σφάλματος της κρίσεως οργάνου της δικαστικής λειτουργίας προκύπτει από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της συγκεκριμένης περιπτώσεως βάσει των οποίων η δικαστική πλάνη καθίσταται συγγνωστή ή ασύγγνωστη.».

5. Από την πληττόμενη με την κρινόμενη αίτηση απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας και τα λοιπά διαδικαστικά έγγραφα της παρούσας δίκης, προκύπτουν τα εξής: Ο αιτών, ο οποίος ήταν έγγαμος και πατέρας δύο τέκνων που γεννήθηκαν στις 27.9.1986 και 1.8.1990 αντίστοιχα, προσελήφθη από το Ελληνικό Δημόσιο με σύμβαση εξαρτημένης εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου συναφθείσα στις 2.10.1992, ως υπάλληλος κλάδου βοηθητικού προσωπικού στην Ελληνική Πρεσβεία στη Γερμανία με βαθμό κλητήρα Α'. Κατά το χρονικό διάστημα από 1.1.1993 έως 24.3.1998 υπηρέτησε αρχικά στη Βόννη και ακολούθως στο Βερολίνο, στην ίδια θέση και με το ίδιο νομικό καθεστώς, λάμβανε δε το επίδομα υπηρεσίας στην αλλοδαπή όχι όμως και την προβλεπόμενη από το άρθρο 131 παρ.

10 του ν. 419/1976 προσαύξηση τέκνου επί του εν λόγω επιδόματος. Με την από **22.5.1998 αγωγή** του ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών ζήτησε, κατά το πρώτο σκέλος του αιτητικού αυτής, να υποχρεωθεί το Ελληνικό Δημόσιο να του καταβάλει, για το από 1.1.1993 έως 31.5.1998 χρονικό διάστημα, την ως άνω προσαύξηση. **Το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών με την 964/1999 απόφασή του** απέρριψε το εν λόγω αγωγικό αίτημα, με τη σκέψη ότι, κατά την έννοια των παραγράφων 10 και 11 του άρθρου 131 του ν. 419/1976, σε συνδυασμό με τις παραγράφους Ε΄ και ΣΤ΄ της Φ.083-58/11.3.1988 απόφασης των Υπουργών Προεδρίας της Κυβέρνησης, Εξωτερικών και Οικονομικών περί καθορισμού, από 1.1.1988, του επιδόματος υπηρεσίας αλλοδαπής του προσωπικού του Υπουργείου Εξωτερικών, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα, το επίδομα τέκνων με την αναλογία επί του επιδόματος υπηρεσίας αλλοδαπής καταβάλλεται μόνο στους μονίμους υπαλλήλους του Υπουργείου Εξωτερικών, κατ' αποκλεισμό του προσωπικού με σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου, η δε διαφορετική αυτή μεταχείριση δεν αντιβαίνει στη συνταγματική επιταγή περί ισότητας, δεδομένου ότι αυτή υπαγορεύεται από λόγους γενικότερου κοινωνικού και δημοσίου συμφέροντος. Οι λόγοι αυτοί συνίστανται, προεχόντως, στο γεγονός ότι οι υπάλληλοι που παρέχουν εργασία με σχέση δημοσίου δικαίου και εκείνοι που εργάζονται με καθεστώς ιδιωτικού δικαίου αποτελούν διαφορετικές κατηγορίες εργαζομένων, η κάθε μία από τις οποίες διέπεται από διαφορετικό νομικό καθεστώς, το οποίο συνεπάγεται διαφοροποιημένες ρυθμίσεις, δικαιώματα και υποχρεώσεις όσον αφορά, κυρίως, το σύστημα αμοιβής, επαγγελματικής εξέλιξης και κοινωνικής ασφάλισης. **Έφεση κατά της ανωτέρω απόφασης έγινε εν μέρει δεκτή με την 9975/1999 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.** Ειδικότερα, το Εφετείο εξαφάνισε την πρωτόδικη απόφαση, καθ' ο μέρος της αφορούσε στο σκέλος του αγωγικού αιτήματος για το χρονικό διάστημα από 24.3.1998 έως 31.5.1998, και υποχρέωσε το Ελληνικό Δημόσιο να καταβάλει στον αιτούντα το ισόποσο σε ευρώ κατά τον χρόνο της εξόφλησης ποσό ανερχόμενο σε 2.584 ECU, δεχόμενο ότι υπό το καθεστώς ισχύος του, μεταγενέστερου, Οργανισμού του Υπουργείου Εξωτερικών (άρθρο 135 του ν. 2594/1998) δεν υφίστατο πλέον η διάκριση μεταξύ μονίμων και μη υπαλλήλων, με συνέπεια όσοι δικαιούνται το επίδομα υπηρεσίας αλλοδαπής να δικαιούνται αυτομάτως και την επ' αυτού προσαύξηση για οικογενειακά βάρη, επικύρωσε δε, κατά τα λοιπά, την κρίση του Πρωτοδικείου, υιοθετώντας την ίδια κατά τα ουσιώδη αιτιολογία. Ειδικότερα, το Εφετείο έκρινε ότι η αγωγή ήταν νόμω αβάσιμη ως προς το αίτημα επιδίκασης του επιδόματος τέκνων επί του επιδόματος υπηρεσίας αλλοδαπής για το από 1.1.1993 έως 24.3.1998 διάστημα, με τη σκέψη ότι η ρύθμιση του άρθρου 131 παρ. 10 του ν. 419/1976 και των κατ' εξουσιοδότηση αυτού εκδοθεισών κοινών υπουργικών αποφάσεων αναφέρεται σε κατηγορία εργαζομένων συνδεομένων με σχέση δημοσίου

δικαίου με το Ελληνικό Δημόσιο, η οποία είναι διαφορετική και δικαιολογεί άλλη μεταχείριση από την κατηγορία εργαζομένων με σχέση ιδιωτικού δικαίου σε αυτό, από δε τη μη χορήγηση του επιδόματος τέκνων στην τελευταία κατηγορία εργαζομένων δεν δημιουργείται κατάσταση αντίθετη με τις συνταγματικές αρχές της ισότητας και της ίσης αμοιβής για ίσης αξίας εργασία, αλλά ούτε και με το άρθρο 119 της Ιδρυτικής Συνθήκης ΕΟΚ και τις διατάξεις του άρθρου 100 της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας, καθόσον πρόκειται για την αντιμετώπιση ανόμοιων, ως προς τη βασική σχέση που διέπει την εργασία τους, κατηγοριών εργαζομένων, οι οποίες δεν τελούν στην ίδια κατάσταση από άποψη πρόσληψης και εξέλιξης, ρύθμιση η οποία επιβάλλεται και από το γενικότερο δημόσιο συμφέρον. **Κατά της 9975/1999 απόφασης του Εφετείου Αθηνών ο αιτών άσκησε αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Αρείου Πάγου**, με τους δύο πρώτους λόγους της οποίας προέβαλε ότι μη νομίμως η αναιρεσιβαλλόμενη απέρριψε ως νόμω αβάσιμο το αίτημα της αγωγής του περί επιδίκασης προσαύξησης τέκνων επί του επιδόματος υπηρεσίας αλλοδαπής για το διάστημα από 1.1.1993 έως 24.3.1998, διότι, αφενός, κακώς το Εφετείο δεν εφάρμοσε την Φ.083-58/11.3.1988 κοινή υπουργική απόφαση, η οποία, κατά τους ισχυρισμούς του, αναγνώριζε το δικαίωμα απόληψης εκ μέρους του της εν λόγω προσαύξησης, αλλά, αντιθέτως, εφάρμοσε την 2001/800/185/0022/17.3.1993 όμοια, η οποία ήταν ανίσχυρη ως εκδοθείσα καθ' υπέρβαση της προβλεπόμενης στις παραγράφους 10 και 11 του άρθρου 131 του ν. 419/1976 εξουσιοδότησης, και, αφετέρου, διότι κρίνοντας το Εφετείο ότι οι επί συμβάσει ιδιωτικού δικαίου υπάλληλοι της εξωτερικής υπηρεσίας του Υπουργείου Εξωτερικών δεν δικαιούνται του εν λόγω επιδόματος, παραβίασε τα άρθρα 4 παρ. 1 και 22 παρ. 1 του Συντάγματος, 119 της Ιδρυτικής Συνθήκης ΕΟΚ, καθώς και 100 της Διεθνούς Σύμβασης Εργασίας. **Οι ανωτέρω λόγοι αναίρεσης απορρίφθηκαν** ως αόριστοι με την **1143/2001 απόφαση του Αρείου Πάγου**, με την αιτιολογία ότι στο δικόγραφο της αίτησης αναίρεσης δεν περιείχετο, κατά τρόπο επαρκή, η ιστορική βάση της αγωγής του ενάγοντος, δεδομένου ότι δεν παρατέθηκαν τα στοιχεία της εργασιακής του σχέσης, ούτε αναφέρονταν ο αριθμός και η ηλικία των τέκνων του. Κατά τα λοιπά, με την ίδια απόφαση ο Άρειος Πάγος, επιληφθείς αντιθέτων αιτήσεων αναίρεσης του αιτούντος και του Ελληνικού Δημοσίου, απέρριψε και όλους τους εκατέρωθεν προβληθέντες λόγους αναίρεσης, πλην του εβδόμου λόγου του αιτούντος, αναίρεσε κατά το οικείο μέρος την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και παρέπεμψε κατά το αναιρεθέν μέρος την υπόθεση στο Εφετείο Αθηνών, προκειμένου αυτό να κρίνει σχετικά με το αίτημα του ενάγοντος προς επιδίκαση τόκων επί του ποσού που του επιδικάστηκε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση του Εφετείου, και το οποίο αυτό παρέλειψε να δικάσει. Μετά ταύτα, ο αιτών άσκησε, κατ' άρθρο 34 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, **ατομική προσφυγή ενώπιον του Ευρωπαϊκού**

Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας, παραπονούμενος ότι, λόγω της απόρριψης από τον Άρειο Πάγο ορισμένων από τους λόγους αναίρεσής του για τυπικούς λόγους, παραβιάστηκε το δικαίωμα πρόσβασής του σε δικαστήριο, όπως αυτό κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ. Με **απόφασή του**, ληφθείσα στις **14.12.2006**, το **ΕΔΔΑ** δέχθηκε ότι ο τρόπος με τον οποίο ετίθεντο οι σχετικές πραγματικές παραδοχές της απόφασης του Εφετείου δεν υποχρέωνε τον Άρειο Πάγο να προβεί σε εκ νέου απόδειξη των πραγματικών περιστατικών, αλλά, αντιθέτως, όλα τα απαιτούμενα για την εξέταση της αναίρεσης στοιχεία ήταν στη διάθεσή του, δεδομένου ότι η σύμβαση εργασίας του προσφεύγοντος προέκυπτε σαφώς από το κείμενο της αίτησης αναίρεσης, ενώ, περαιτέρω, οι όροι της σύμβασης αυτής, η οικογενειακή κατάσταση του ήδη αιτούντος, καθώς και η ηλικία και ο αριθμός των παιδιών του αποτελούσαν στοιχεία του φακέλου, ο οποίος κατατέθηκε μαζί με την αίτηση αναίρεσης. Με τα δεδομένα αυτά, το Δικαστήριο έκρινε ότι **η απόρριψη της εν λόγω αίτησης αναίρεσης για τον ως άνω λόγο συνιστούσε μια εξαιρετικά τυπολατρική προσέγγιση** της ερμηνείας των προϋποθέσεων του παραδεκτού της, η οποία εισήγαγε περιορισμό δυσανάλογο του σκοπού εγγύησης της νομικής ασφάλειας και της ορθής απονομής της δικαιοσύνης, και ότι, συνεπώς, **υπήρξε, εν προκειμένω, παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ, όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασής του αιτούντος σε δικαστήριο**. Για τον λόγο δε αυτόν επιδίκασε υπέρ του αιτούντος το ποσό των 5.000 ευρώ ως δίκαιη ικανοποίηση κατ' άρθρο 41 ΕΣΔΑ. Κατόπιν αυτών, ο αιτών άσκησε την από **13.12.2007** **αγωγή ενώπιον του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών**, με την οποία ζήτησε, **κατ' επίκληση του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ**, να αναγνωρισθεί ότι το Ελληνικό Δημόσιο υποχρεούται να του καταβάλει εντόκως το ποσό των 47.280 δολαρίων ΗΠΑ ή το ισόποσό του σε ευρώ κατά τον χρόνο της εξόφλησης, καθώς και το ποσό των 16.860 ευρώ, ως αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη από την έκδοση της 1143/2001 παράνομης απόφασης του Αρείου Πάγου. Ειδικότερα, ισχυρίστηκε ότι η ανωτέρω απόφαση του Αρείου Πάγου, κατά το μέρος που με αυτήν απορρίφθηκαν ως αόριστοι οι δύο προεκτεθέντες λόγοι αναίρεσής του, είναι παράνομη γιατί παραβιάζει το κατοχυρωμένο στο άρθρο 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ δικαίωμα πρόσβασής σε δικαστήριο, γεγονός το οποίο διαπιστώθηκε και με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου της 14.12.2006. Επίσης, ισχυρίστηκε ότι, εάν ο Άρειος Πάγος δεν είχε παρανόμως κρίνει ως απαραδέκτως προβληθέντες τους σχετικούς λόγους αναίρεσης, αλλά είχε χωρήσει στην εξέταση της ουσιαστικής τους βασιμότητας, θα τους είχε κάνει, ενόψει της νομολογιακής μεταστροφής που είχε εν τω μεταξύ λάβει χώρα, δεκτούς και θα είχε αναιρέσει την απόφαση του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου, εν συνεχεία δε, θα ανέπεμπε την υπόθεση κατά το αναιρεθέν αυτό μέρος της στο αρμόδιο Εφετείο, το

οποίο θα υποχρέωνε το εναγόμενο να του καταβάλει την αιτούμενη προσαύξηση λόγω τέκνων και για το χρονικό διάστημα από 1.1.1993 έως 24.3.1998, το συνολικό ποσό της οποίας είναι ίσο, κατά τους υπολογισμούς του, με το αιτούμενο με την αγωγή ποσό. **Το Διοικητικό Πρωτοδικείο με την 4997/2015 απόφασή του απέρριψε την αγωγή ως αβάσιμη** με την αιτιολογία ότι δεν γεννάται ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση, με το σκεπτικό ότι το νομικό σφάλμα που η από 14.12.2006 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απέδωσε στον Άρειο Πάγο, ενόψει των χαρακτηριστικών της συγκεκριμένης περίπτωσης και των απαιτήσεων του άρθρου 566 παρ. 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, **δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει πρόδηλο χαρακτήρα**, ώστε να δικαιολογεί την αποζημίωση του αιτούντος. **Κατά της απόφασης αυτής ο αιτών άσκησε έφεση, η οποία απορρίφθηκε με την 1107/2017 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών** με το εξής σκεπτικό: «[Π]ροκειμένου να στοιχειοθετηθεί ευθύνη του Ελληνικού Δημοσίου προς αποζημίωση, λόγω ζημίας που προκλήθηκε από όργανα της δικαστικής εξουσίας, θα πρέπει να αποδεικνύεται ο πρόδηλος χαρακτήρας του σφάλματος της κρίσης του δικαστικού λειτουργού. Το σφάλμα που η από 14.12.2006 απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απέδωσε στην απόφαση του Αρείου Πάγου ήταν η απόρριψη των λόγων της αίτησης αναίρεσης ως αόριστων κατόπιν μιας προσέγγισης της ερμηνείας των προϋποθέσεων του παραδεκτού, ή οποία ήταν, κατ' αυτό, εξαιρετικά φορμαλιστική. Η αοριστία του δικογράφου έγκειτο, κατά την απόφαση του Αρείου Πάγου, στην παράλειψη του ήδη εκκαλούντος να εκθέσει στο δικόγραφο της αίτησης αναίρεσης την ιστορική βάση της απορριφθείσας ως μη νόμιμης αγωγής και ειδικότερα στοιχεία κρίσιμα για την ένδικη διαφορά, όπως αυτά της εργασιακής του σχέσης και της οικογενειακής του κατάστασης. Η παράλειψη όμως αυτή, ενόψει των απαιτήσεων του άρθρου 566 παρ. 1 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας σχετικά με το ορισμένο της αίτησης αναίρεσης, των γενομένων δεκτών από τη νομολογία του ανωτάτου Δικαστηρίου αλλά και του γεγονότος ότι παγίως τα δικόγραφα των αιτήσεων αναίρεσεως περιέχουν έστω και συνοπτικά την ιστορική βάση της συγκεκριμένης υπόθεσης, κινείται οριακά στα πλαίσια της αοριστίας, παρά το γεγονός ότι η μεν σύμβαση εργασίας του εκκαλούντος προέκυπτε από το κείμενο των λόγων αναίρεσης, η δε οικογενειακή του κατάσταση από τα στοιχεία του φακέλου, ο οποίος ήταν στη διάθεση του Δικαστηρίου. Και τούτο διότι αφενός μεν ο Άρειος Πάγος είχε, κατ' άρθρο 562 παρ. 4 του Κ.Πολ.Δ. δυνατότητα, μετά από πρόταση του Εισηγητή-Αρεοπαγίτη, αυτεπάγγελτης έρευνας των συγκεκριμένων λόγων αναίρεσης, αφετέρου, λόγοι ασφάλειας του δικαίου οδήγησαν τον Άρειο Πάγο στην ανωτέρω κρίση, η οποία, για τους προαναφερθέντες λόγους δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά πρόδηλο σφάλμα που εξέρχεται στη συγκεκριμένη περίπτωση από τα θεμιτά όρια

του προσδιορισμού ενός δικογράφου αναίρεσης ως ορισμένου. Εξάλλου, ο χαρακτηρισμός από το ΕΔΔΑ της κρίσης του Αρείου Πάγου ως εξαιρετικά φορμαλιστικής δεν ισοδυναμεί, άνευ άλλου, με προσδιορισμό του σχετικού σφάλματος ως προδήλου, όπως αβάσιμα προβάλλει ο εκκαλών. Ενόψει αυτών και δεδομένου ότι ελλείπει η προϋπόθεση του προδήλου χαρακτήρα του σφάλματος της κρίσης των οργάνων της δικαστικής εξουσίας, το Δικαστήριο άγεται στην κρίση ότι δεν γεννάται ευθύνη του Δημοσίου προς αποζημίωση, όπως νόμιμα και ορθά κρίθηκε με την εκκαλούμενη απόφαση, απορριπτομένου ως αβασίμου του αντιθέτου λόγου της έφεσης. Εξάλλου, ο λόγος έφεσης ότι με την κρίση αυτή του πρωτοβάθμιου Δικαστηρίου παραβιάστηκε το ουσιαστικό δεδικασμένο που απορρέει από την απόφαση του ΕΔΔΑ, ότι δηλαδή το ΕΔΔΑ έκρινε δεσμευτικά ότι η απόρριψη με την απόφαση του Αρείου Πάγου των λόγων αναίρεσης ως αόριστων ήταν παράνομη, είναι απορριπτέος ως ερειδόμενος σε εσφαλμένη προϋπόθεση. Και τούτο, διότι με την εκκαλούμενη απόφαση δεν κρίθηκε ότι δεν υπήρξε παρανομία, αλλά ότι το νομικό σφάλμα της απόφασης του Αρείου Πάγου δεν έχει πρόδηλο χαρακτήρα, απαραίτητη προϋπόθεση για την αποζημίωση του εκκαλούντος, σύμφωνα με όσα έγιναν δεκτά στη δεύτερη σκέψη».

6. Κατά της απόφασης αυτής, ο αιτών άσκησε αίτηση αναίρεσης, επί της οποίας εκδόθηκε η **800/2021 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας** (βλ. και ΣΤΕ 801-803, 1360-1361/2021 αποφάσεις της Ολομελείας σε συνεκδικασθείσες υποθέσεις άλλων διαδίκων). Ειδικότερα, με την απόφαση αυτή, **το Δικαστήριο επανέλαβε τη νομολογία του (βλ. ΣΤΕ 1501/2014, σκ. 5) ότι η κατοχυρωμένη στο άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος ισότητα ενώπιον των δημοσίων βαρών επιβάλλει στον νομοθέτη να ορίζει τις προϋποθέσεις, υπό τις οποίες αποκαθίσταται η ζημία που προκαλείται από τη δράση οποιουδήποτε κρατικού οργάνου, άρα και εκείνης των οργάνων που είναι ενταγμένα στη δικαστική λειτουργία.** Περαιτέρω, όμως, με την ίδια απόφαση (βλ. και ΣΤΕ 801-803, 1360-1361/2021 Ολ.) **κρίθηκε για πρώτη φορά, κατά πλειοψηφία, και αντίθετα προς την προηγούμενη απόφαση της Ολομελείας 1501/2014, ότι: «Οι διατάξεις [του άρθρου 105 του ΕισΝΑΚ] αναφερόμενες σε όργανα του Δημοσίου, δεν έχουν, παρά την ευρεία διατύπωσή τους, εφαρμογή στις περιπτώσεις υλικής ζημίας ή ηθικής βλάβης από παράνομες πράξεις των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας κατά την άσκηση των καθηκόντων τους. Συνεπώς, ζημία που προκλήθηκε από πράξη δικαστικού οργάνου δεν μπορεί να αποκατασταθεί με τους όρους και τις προϋποθέσεις του άρθρου 105 του Εισ.Ν.Α.Κ.** Ωστόσο, η διάταξη του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος, υπό την εκτεθείσα στην προηγούμενη σκέψη έννοια, επιβάλλει στον κοινό νομοθέτη να καθορίσει την διαδικασία και τους όρους, υπό τους οποίους αποκαθίσταται περιουσιακή ζημία

προκληθείσα από πράξεις, παραλείψεις ή εκτιμήσεις οργάνων της δικαστικής λειτουργίας. Επιβάλλει, ειδικότερα, την υποχρέωση να καθορίσει τους όρους, υπό τους οποίους αποκαθίσταται από το Δημόσιο ζημία προκληθείσα από τα όργανα αυτά κατά την άσκηση τόσο του δικαιοδοτικού όσο και του εν γένει δικαστικού τους έργου, στο οποίο περιλαμβάνεται και η διοίκηση της Δικαιοσύνης, καθώς και την έκταση της αποκαθισταμένης ζημίας. Από τα ανωτέρω παρέπεται ότι, **ελλείπει νομοθετικού πλαισίου για τον καθορισμό των όρων του παρανόμου των πράξεων ή και παραλείψεων των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας, της εκτάσεως των σχετικών αποζημιωτικών αξιώσεων και των αρμοδίων δικαστηρίων, η σχετική αξίωση δεν είναι δυνατόν να ασκηθεί ούτε κατ' ευθεία επίκληση του άρθρου 4 παρ. 5 του Συντάγματος. Επομένως, ενόσω δεν υφίσταται νομοθετικός καθορισμός των όρων αποκαταστάσεως της ζημίας που προκαλείται από όργανα της δικαστικής λειτουργίας, καθώς και της αρμόδιας δικαιοδοσίας για την επίλυση των σχετικών διαφορών, η εν λόγω ζημία δεν μπορεί να αποκατασταθεί, οι δε σχετικές αξιώσεις δεν είναι δικαστικώς επιδιώξιμες.** Η γενόμενη δεκτή με την απόφαση ΣτΕ 799/2021 (Ολομ.) υποχρέωση του Δημοσίου να προβαίνει στην αποκατάσταση της ζημίας που οι πολίτες υφίστανται λόγω παραβιάσεως του δικαίου της Ένωσης οφειλόμενης σε απόφαση εθνικού δικαστηρίου αποφαινομένου σε τελευταίο βαθμό, υπό τις προϋποθέσεις που διέπλεσε το ίδιο το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συνιστά διαφορετική περίπτωση, υπαγορευθείσα από την ανάγκη διαφύλαξης της ομοιόμορφης ερμηνείας και εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου από τις εθνικές αρχές, στις οποίες προδήλως περιλαμβάνονται και τα δικαστήρια, και όχι από τη διαπίστωση, από την πλευρά του Δικαστηρίου, της ύπαρξης κοινής στις εθνικές έννομες τάξεις προσέγγισης ως προς την αστική ευθύνη του Δημοσίου από πράξεις οργάνων της δικαστικής λειτουργίας. Εξάλλου, μετά την απόφαση Köbler του ΔΕΚ (C-224/01), στις έννομες τάξεις πλειόνων κρατών μελών υφίσταται διάκριση μεταξύ, αφενός, της αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου για παραβιάσεις του ενωσιακού δικαίου από τα δικαστήρια, την οποία τα ίδια αναγνωρίζουν, και, αφετέρου, της αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου για παραβιάσεις του εθνικού δικαίου από δικαστικές αποφάσεις, την οποία καταρχήν απορρίπτουν (πρβλ. Conseil d' Etat αποφάσεις της 18.6.2008, Gestas, n° 295831, της 16.4.2019, Société Fauba France, n° 423643 σκ. 2, Συνταγματικό Δικαστήριο της Αυστρίας, απόφαση 10.10.2003, VfGH, A-36/00).». **Με την ως άνω απόφαση του Δικαστηρίου κρίθηκε επίσης ότι, ενόψει του προβλεπόμενου από το Σύνταγμα οργανωτικού σχήματος των χωριστών δικαιοδοσιών (άρθρα 93 και 94), ο έλεγχος των αποφάσεων και λοιπών διαδικαστικών πράξεων ενεργείται υποχρεωτικά από όργανα που ανήκουν στον ίδιο δικαιοδοτικό κλάδο, εξ αυτού δε παρέπεται ότι ο νομοθέτης οφείλει να εκπληρώσει την εκτεθείσα υποχρέωση**

θέσπισης του νομοθετικού πλαισίου για τον καθορισμό των όρων του παρανόμου των πράξεων ή και παραλείψεων των οργάνων της δικαστικής λειτουργίας, σε αρμονία με τις ανωτέρω συνταγματικές διατάξεις που καθιερώνουν το προαναφερθέν οργανωτικό σύστημα χωριστών δικαιοδοσιών, ήτοι ρυθμίζοντας τα σχετικά ζητήματα χωριστά ανά δικαιοδοτικό κλάδο. Στη συνέχεια, με την ανωτέρω 800/2021 απόφαση του Δικαστηρίου (βλ. και ΣτΕ 801-803, 1360-1361/2021 Ολ.) κρίθηκε ότι: «[Η] μεταστροφή της νομολογίας επί ζητημάτων ερμηνείας κανόνων του θετικού δικαίου αποτελεί φαινόμενο σύμφυτο με το δικαιοδοτικό έργο και αναγκαίο μέσο για την περαιτέρω εξέλιξή της, τα δε δικαστήρια διαθέτουν την εξουσία προς πραγματοποίησή της. Κατά συνέπεια, η νομολογιακή μεταστροφή δεν παραβιάζει τις απορρέουσες από το Σύνταγμα (ΣτΕ 1738/2017 Ολομ.) και την ΕΣΔΑ αρχές της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης -από τις οποίες άλλωστε δεν απορρέει δικαίωμα στη σταθερότητα της νομολογίας [...]-, παρά μόνον εάν αυτή παρίσταται αυθαίρετη ή παντελώς στερούμενη αιτιολογίας [...]. Εξάλλου, οι ως άνω αρχές, ερμηνευόμενες σε συνδυασμό με την αρχή της δίκαιης δίκης που κατοχυρώνεται στο άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος και στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, ουδόλως υποχρεώνουν τα δικαστήρια σε χρονική μετάθεση των εννόμων συνεπειών που συνεπάγεται η νομολογιακή μεταστροφή και, ειδικότερα, στην εφαρμογή των κανόνων και αρχών που αποτελούν το αντικείμενό της στις εκκρεμείς κατά τη δημοσίευση της απόφασης που την επιφέρει υποθέσεις, εκτός εάν η μεταστροφή αφορά α) σε ζητήματα παραδεκτού του ασκηθέντος ενδίκου μέσου (...), β) σε δικαιώματα, αξιώσεις ή εύλογες προσδοκίες, οι οποίες ερείδονται επί παγιωθείσας νομολογίας και καθίστανται, για τον λόγο αυτό, άξιες προστασίας παρά τη μεταστροφή που συνεπάγεται την εφεξής μη αναγνώρισή τους. Σε κάθε, πάντως, περίπτωση, δεν νοείται άμεση εφαρμογή κανόνα αποτελούντος προϊόν νομολογιακής μεταστροφής κατά παραβίαση της αρχής της προβλεψιμότητας (...).». Με τα δεδομένα αυτά, στην ίδια 800/2021 απόφαση (βλ. και ΣτΕ 1360-1361/20121 Ολ.) κρίθηκε ακολούθως ότι το ζήτημα της υπέρβασης της δικαιοδοσίας του δικαστηρίου της ουσίας που, ενώ όφειλε να απορρίψει ως απαράδεκτη αγωγή κατά του Δημοσίου από ζημιογόνες πράξεις και παραλείψεις οργάνων του ενταγμένων στη δικαστική λειτουργία, τη δίκασε κατ' ουσίαν, ως ζήτημα αναγόμενο στη δημόσια τάξη, ερευνάται αυτεπαγγέλτως από το Δικαστήριο κατ' αναίρεση και ανεξαρτήτως συνδρομής των προβλεπόμενων στις παρ. 3 και 4 του άρθρου 53 του π.δ. 18/1989 προϋποθέσεων παραδεκτού. Εξάλλου, όπως κρίθηκε, το Δικαστήριο δεν κωλύεται ως προς την κρίση του αυτή εκ του γεγονότος ότι η κατά τα ανωτέρω διάγνωση της υπέρβασης δικαιοδοσίας αποτελεί άμεση συνέπεια της πραγματοποιούμενης, εν προκειμένω, μεταστροφής της νομολογίας σε σχέση με τις

προϋποθέσεις θεμελίωσης της αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου από πράξεις των οργάνων του που είναι ενταγμένα στη δικαστική λειτουργία, καθώς δεν παραβιάζονται στην επίδικη υπόθεση οι αρχές της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης. Τούτο δε, αφενός διότι η υπέρβαση δικαιοδοσίας κατ' άρθρο 56 παρ. 1 περ. α' του π.δ. 18/1989 αποτελεί λόγο αναίρεσης και, αφετέρου διότι, οι επίδικες αξιώσεις δεν στηρίζονταν στη συγκεκριμένη περίπτωση σε πάγια νομολογία. Με τις σκέψεις αυτές, **αναιρέθηκε η προσβαλλόμενη απόφαση του δικάσαντος εφετείου, για τον αυτεπαγγέλτως εξεταζόμενο λόγο της υπέρβασης της δικαιοδοσίας του δικάσαντος την αγωγή του αιτούντος πρωτόδικου δικαστηρίου της ουσίας και, αφού έγινε δεκτή η έφεση του αιτούντος για τον ίδιο λόγο, δικάσθηκε και απορρίφθηκε η αγωγή ως απαράδεκτη.**

7. Στη συνέχεια, ο αιτών προσέφυγε ενώπιον του ΕΔΔΑ καταγγέλλοντας ότι, κατά παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, στερήθηκε την πρόσβαση σε δικαστήριο, για τον λόγο ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας, με την ως άνω 800/2021 απόφαση της Ολομελείας του, κήρυξε απαράδεκτη την αγωγή του σχετικά με την ευθύνη του Κράτους για ζημία προκληθείσα από όργανα της δικαστικής εξουσίας. Επί της προσφυγής αυτής **εκδόθηκε η από 4.6.2024 απόφαση του ΕΔΔΑ.** Με την απόφαση αυτή, το ΕΔΔΑ, έκρινε κατ' αρχάς παραδεκτή την προσφυγή του ήδη αιτούντος, απορρίπτοντας τις σχετικές ενστάσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης. Περαιτέρω, εξέτασε την προσφυγή του αιτούντος επί της ουσίας, υπό το πρίσμα των γενικών αρχών που έχουν διαπλαστεί από τη νομολογία του σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο, το οποίο αποτελεί πτυχή του δικαιώματος δίκαιης δίκης, που κατοχυρώνεται στο άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ. Σύμφωνα δε με τις αρχές αυτές, το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο πρέπει να είναι «πρακτικό και αποτελεσματικό» και όχι «θεωρητικό ή απατηλό», υπό την έννοια ότι ένα πρόσωπο πρέπει να έχει μία σαφή και πρακτική δυνατότητα να προσβάλει μια πράξη που θίγει τα δικαιώματά του. Ωστόσο, κατά το ΕΔΔΑ, το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστήριο δεν είναι απόλυτο, αλλά μπορεί να υπόκειται σε περιορισμούς, κατά την εκτίμηση των εθνικών αρχών, οι οποίοι, όμως, δεν θα πρέπει να περιορίζουν το δικαίωμα αυτό, κατά τρόπο ή σε βαθμό που να θίγεται η ίδια η ουσία του δικαιώματος. Εξάλλου, ένας περιορισμός δεν είναι συμβατός με το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ, εάν δεν επιδιώκει έναν θεμιτό σκοπό και εάν δεν υπάρχει εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ των χρησιμοποιούμενων μέσων και του επιδιωκόμενου σκοπού. Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΔΔΑ, αφού έλαβε υπόψιν i) τις διατάξεις του εσωτερικού δικαίου (άρθρο 105 ΕισΝΑΚ), ii) τα κριθέντα με την 1501/2014 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, iii) τις αποφάσεις των διοικητικών δικαστηρίων σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, οι οποίες υιοθέτησαν την ερμηνεία που δόθηκε στην ως άνω 1501/2014 απόφαση του

Συμβουλίου της Επικρατείας και απέρριψαν την αγωγή και την έφεση, αντιστοίχως, του αιτούντος, για τον λόγο ότι το αποδιδόμενο στην απόφαση του Αρείου Πάγου σφάλμα δεν ήταν πρόδηλο και iv) την 800/2021 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή ως απαράδεκτη, διαπίστωσε ότι το δικαίωμα πρόσβασης του αιτούντος σε δικαστήριο περιορίστηκε εν προκειμένω από την ως άνω 800/2021 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Συγκεκριμένα, το ΕΔΔΑ διαπίστωσε ότι ο επίμαχος περιορισμός προέκυψε από την κρίση του Συμβουλίου της Επικρατείας ότι το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ δεν μπορούσε να εφαρμοστεί κατ' αναλογία σε περιπτώσεις ζημίας που προκλήθηκε από πρόδηλο σφάλμα δικαστικού οργάνου, μέχρις ότου ο νομοθέτης θεσπίσει ειδικές ρυθμίσεις για το θέμα αυτό, καθώς και από την απόρριψη της αγωγής του αιτούντος ως απαράδεκτης, ελλείπει δικαιοδοσίας των διοικητικών δικαστηρίων (σκ. 68-71). Στη συνέχεια, το ΕΔΔΑ θεώρησε ότι ο ως άνω περιορισμός επιδίωκε τον θεμιτό σκοπό της ασφάλειας δικαίου και της χρηστής απονομής της δικαιοσύνης. Περαιτέρω εξέτασε, με παραπομπή στη νομολογία του, κατά πόσον υπήρξε εύλογη σχέση αναλογικότητας μεταξύ του σκοπού αυτού και των μέσων που χρησιμοποιήθηκαν για την επίτευξή του. Ειδικότερα, το ΕΔΔΑ σημείωσε ότι τα διοικητικά δικαστήρια, σε πρώτο και δεύτερο βαθμό, υιοθέτησαν στην παρούσα υπόθεση την ερμηνεία που δόθηκε στην εκδοθείσα από την Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας, 1501/2014 απόφαση, η οποία, παρά το γεγονός ότι επεσήμανε την ανάγκη θέσπισης ειδικής νομοθεσίας για το θέμα αυτό, εξέτασε την αξίωση βάσει του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ. Εξάλλου, Τμήματα του Συμβουλίου της Επικρατείας εφήρμοσαν στη συνέχεια κατ' αναλογία το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ, αποδεχόμενα κατά συνέπεια τη δικαιοδοσία των διοικητικών δικαστηρίων (βλ. επίσης, απόφαση ΕΔΔΑ, Σινέ Τσαγγαράκης ΑΕΕ κατά Ελλάδας, αριθ. 17257/13, σκ. 24 και 30, της 23.5.2019 -όπου το ΕΔΔΑ, για την απόρριψη της εκεί ένστασης μη εξάντλησης των εσωτερικών ενδίκων μέσων, είχε λάβει υπόψιν του την ύπαρξη δυνατότητας στο εσωτερικό δίκαιο, που είχε διαπλάσει η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας να εγερθεί αγωγή για ζημία προκληθείσα από πρόδηλα σφάλματα των δικαστικών οργάνων). Το ΕΔΔΑ σημείωσε, επίσης, ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας στην 800/2021 απόφαση, αν και επανέλαβε, όπως και στην 1501/2014 απόφαση, ότι η ευθύνη του Κράτους για ζημίες που προκαλούνται από πράξεις οργάνων της δικαστικής εξουσίας κατοχυρώνεται στο Σύνταγμα και ότι θα πρέπει να θεσπιστεί προς τούτο ειδική νομοθεσία, έκρινε για πρώτη φορά ότι η σχετική ζημία δεν μπορεί να αποκατασταθεί είτε κατ' ευθεία επίκληση των σχετικών διατάξεων του Συντάγματος είτε των όρων και προϋποθέσεων του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ, γεγονός που αποτελούσε μεταστροφή της νομολογίας του. Συναφώς, το ΕΔΔΑ παρατήρησε ότι δεν είχε εκδοθεί καμία δικαστική απόφαση που να υιοθετεί την κρίση αυτή πριν από την

επίμαχη απόφαση, καθώς και ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας είχε θέσει αυτεπαγγέλτως το ζήτημα της έλλειψης δικαιοδοσίας των διοικητικών δικαστηρίων. Στη συνέχεια, επανέλαβε την πάγια νομολογία του, σύμφωνα με την οποία η ερμηνεία του εσωτερικού δικαίου εναπόκειται κατ' αρχήν στις εθνικές αρχές, και ιδίως στα εθνικά δικαστήρια, των οποίων την κρίση δεν μπορεί να υποκαταστήσει το Δικαστήριο, εκτός από την περίπτωση που αυτή παρίσταται αυθαίρετη. Ενόψει τούτου, έκρινε ότι, εν προκειμένω, έπρεπε να ερευνηθεί κατά πόσον ο τρόπος που το Συμβούλιο της Επικρατείας με την ως άνω 800/2021 απόφαση ερμήνευσε και εφήρμοσε το εθνικό δίκαιο, προκειμένου να κηρύξει την αγωγή του αιτούντος απαράδεκτη, ήταν συμβατός με το άρθρο 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ . Στο πλαίσιο αυτό, το ΕΔΔΑ επεσήμανε ότι η εξέλιξη της νομολογίας δεν είναι, από μόνη της, αντίθετη με την ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Ως εκ τούτου, έχει γίνει δεκτό από το ΕΔΔΑ, σε προηγούμενες υποθέσεις όπου οι αλλαγές στη νομολογία ενός κράτους μέλους είχαν επηρεάσει εκκρεμείς αστικής φύσεως διαφορές, ότι ο τρόπος με τον οποίο είχε εξελιχθεί το δίκαιο ήταν γνωστός στους διαδίκους ή, τουλάχιστον, ήταν ευλόγως προβλέψιμος, και ότι δεν είχε δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου σε αυτούς. Με βάση τις εκτιμήσεις αυτές, το ΕΔΔΑ σημείωσε ότι, ακόμη και αν κατά τον χρόνο που ο αιτών άσκησε την αγωγή του στις 13.12.2007, δεν είχε ακόμη εκδοθεί η 1501/2014 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, τα δικάσαντα τακτικά διοικητικά δικαστήρια, σε πρώτο βαθμό στις 20.4.2015 και σε δεύτερο βαθμό στις 23.2.2017, υιοθέτησαν την εν λόγω ερμηνεία της Ολομέλειας και έκριναν την αγωγή και την έφεση του αιτούντος, αντιστοίχως, παραδεκτές και τις εξέτασαν (στην ουσία) βάσει του άρθρου 105 ΕισΝΑΚ. Εξάλλου, κατά τον χρόνο που ο αιτών άσκησε την αίτηση αναίρεσης ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, τα διοικητικά δικαστήρια δεν είχαν θέσει κανένα ζήτημα παραδεκτού επί του θέματος και δεν υπήρχε καμία ένδειξη ότι η νομολογία θα εξελιχθεί κατά τρόπο που να αποκλίνει από την ερμηνεία που είχε δοθεί στην 1501/2014 απόφαση και που υιοθετήθηκε από αποφάσεις που εκδόθηκαν στη συνέχεια. Η νέα ερμηνεία που διατυπώθηκε στην 800/2021 απόφαση είχε, κατά το ΕΔΔΑ, ως αποτέλεσμα να κριθεί για πρώτη φορά η αγωγή του αιτούντος ως απαράδεκτη, ενώ εξάλλου ο αιτών δεν είχε κανένα λόγο να πιστεύει ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας θα παρέκκλινε από την προηγούμενη νομολογία του. Με τα δεδομένα αυτά, το ΕΔΔΑ διαπίστωσε ότι, μετά την ως άνω ερμηνεία που υιοθέτησε η 800/2021 απόφαση, η αξίωση του αιτούντος είχε καταστεί μη επιλέξιμη *ad infinitum* (επ' αόριστον) για δικαστικό έλεγχο. Ειδικότερα, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι, υπό τις ειδικές περιστάσεις της κρινόμενης υπόθεσης, και ιδίως της διαπίστωσης ότι μέχρι τη θέσπιση ειδικής νομοθεσίας το άρθρο 105 ΕισΝΑΚ δεν θα τυγχάνει ανάλογης εφαρμογής και τα διοικητικά δικαστήρια θα θεωρείται ότι στερούνται δικαιοδοσίας, η 800/2021 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας έθεσε ένα ανυπέρβλητο εμπόδιο σε κάθε μελλοντική

προσπάθεια του αιτούντος να αξιώσει αποζημίωση από το Κράτος για τα, κατ' αυτόν, σφάλματα των πολιτικών δικαστηρίων, μέχρι την ενδεχόμενη θέσπιση της νέας αυτής νομοθεσίας. Συνεπεία των ανωτέρω, το ΕΔΔΑ, επαναλαμβάνοντας ότι όλες οι διατάξεις της Σύμβασης και των Πρωτοκόλλων της πρέπει να ερμηνεύονται κατά τρόπο που να εγγυώνται δικαιώματα που είναι πρακτικά και αποτελεσματικά, και όχι θεωρητικά και απατηλά, και παρά την κατανόησή του ως προς την πολυπλοκότητα του θέματος και την ανάγκη να διασφαλιστεί η ασφάλεια δικαίου και να προστατευθεί το κύρος της δικαιοσύνης, απέρριψε το επιχείρημα της Κυβέρνησης ότι, όσον αφορά τη μη έγκαιρη θέσπιση της αναγκαίας νομοθεσίας, θα έπρεπε να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι από την απόρριψη της αγωγής του αιτούντος μέχρι σήμερα έχει παρέλθει μικρό χρονικό διάστημα. Σχετικά, παρατήρησε ότι η ανάγκη θέσπισης ειδικής νομοθεσίας διατυπώθηκε για πρώτη φορά στην 1501/2014 απόφαση και η Κυβέρνηση δεν ανέφερε καμία ενέργεια που να έχει γίνει μέχρι στιγμής προς την κατεύθυνση αυτή. Ως εκ τούτου, το ΕΔΔΑ έκρινε ότι η νέα ερμηνεία που διατυπώθηκε στην επίμαχη απόφαση, η οποία είχε ως αποτέλεσμα να κριθεί η αγωγή του αιτούντος απαράδεκτη, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι δεν είχε θεσπιστεί σχετική νομοθεσία για περισσότερα από επτά έτη, περιόρισε το δικαίωμα του αιτούντος να προσφύγει σε δικαστήριο για αόριστο χρονικό διάστημα, γεγονός που πρέπει τουλάχιστον να θεωρηθεί ότι δημιουργεί ανασφάλεια δικαίου στον αιτούντα. Επιπλέον, δεν διαπιστώθηκε από το ΕΔΔΑ καμία ενέργεια του αιτούντος που να δικαιολογεί ότι πρέπει να φέρει ο ίδιος το βάρος των συνεπειών αυτής της ανασφάλειας. Με τις ανωτέρω σκέψεις, **το ΕΔΔΑ έκρινε ότι επιβλήθηκε δυσανάλογο βάρος στον αιτούντα, στερώντας του κάθε σαφή και πρακτική δυνατότητα να αποφανθεί το δικαστήριο επί της αγωγής του και, συνεπώς, επλήγη στην ουσία του το δικαίωμα πρόσβασης του αιτούντος σε δικαστήριο, κατά παράβαση του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (σκ. 75-84).** Τέλος, το ΕΔΔΑ, όσον αφορά τη δίκαιη ικανοποίηση του αιτούντος, κατ' άρθρο 41 της ΕΣΔΑ, απέρριψε τον ισχυρισμό του αιτούντος να του επιδικασθούν για τη χρηματική του ζημία τα ίδια ποσά με εκείνα που είχε ζητήσει ως αποζημίωση με την αγωγή του στα διοικητικά δικαστήρια καθώς, κατά το ΕΔΔΑ, ήταν άδηλη η έκβαση της δίκης σχετικά με την ευθύνη του Δημοσίου, σε περίπτωση που η αγωγή του αιτούντος είχε εξετασθεί επί της ουσίας· ωστόσο το ΕΔΔΑ επιδίκασε στον αιτούντα 5.000 ευρώ για την ηθική βλάβη που είχε υποστεί από την παραβίαση του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (σκ. 90).

8. Ήδη, ο αιτών με την κρινόμενη αίτηση ζητεί να εξαφανισθεί η 800/2021 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας για τον λόγο ότι η απόφαση αυτή, με την οποία κρίθηκε η αγωγή του ως απαράδεκτη, κατά τα προεκτεθέντα, ενέχει παραβίαση του

δικαιώματος του σε δίκαιη δίκη, ήτοι του άρθρου 6 παρ. 1 ΕΣΔΑ, βάσει των κριθέντων με την από 4.6.2024 απόφαση του ΕΔΔΑ, κατόπιν προσφυγής του αιτούντος. Ειδικότερα, ο αιτών ισχυρίζεται ότι η κρινόμενη αίτηση είναι βάσιμη, διότι συντρέχουν εν προκειμένω όλες οι σωρευτικώς απαιτούμενες προϋποθέσεις που έχουν τεθεί από το Συμβούλιο της Επικρατείας νομολογιακά (βλ. ΣτΕ 1670/2021, 2208/2020 Ολ.) και συγκεκριμένα διότι: i) υφίσταται αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της διαπιστωθείσας με την από 4.6.2024 απόφαση του ΕΔΔΑ παραβίασης και του σκεπτικού της εν λόγω 800/2021 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, ii) η εφαρμογή του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ στην ένδικη υπόθεση δεν προσκρούει στο Σύνταγμα και το δικαίωμα προσφυγής στη δικαιοσύνη, iii-iv) η συμμόρφωση προς την από 4.6.2024 απόφαση του ΕΔΔΑ δεν οδηγεί σε παραβίαση άλλης υποχρέωσης της χώρας από το διεθνές δίκαιο, ούτε προσκρούει σε κάποιον επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος, υπερέχοντα έναντι της εκτέλεσης της εν λόγω απόφασης του ΕΔΔΑ, v) η κρίση του ΕΔΔΑ περί της συνδρομής των προϋποθέσεων εφαρμογής της διάταξης του άρθρου 6 παρ. 1 της ΕΣΔΑ και περί παραβίασής της στην ένδικη περίπτωση του αιτούντος, παρίσταται επαρκώς αιτιολογημένη, σαφής και εύλογη, λαμβανομένων υπόψη και των σχετικών κριτηρίων εκτίμησης που απορρέουν από τη νομολογία του ίδιου του ΕΔΔΑ σχετικά με την παραβίαση του δικαιώματος για δίκαιη δίκη, vi) δεν προκύπτει από μεταγενέστερη νομολογία της από 4.6.2024 απόφασης του ΕΔΔΑ η ύπαρξη κάποιου άλλου στοιχείου που θα μπορούσε ευλόγως να θεωρηθεί ως ικανό να οδηγήσει στην ανατροπή της εν λόγω κρίσης του ΕΔΔΑ και vii) δεν έχει μεσολαβήσει πράξη κρατικού οργάνου, με την οποία να θεραπεύεται κατ' ουσίαν η διαπιστωθείσα από το ΕΔΔΑ παραβίασης και να αίρονται τα δυσμενή για τον αιτούντα αποτελέσματά της, κατά τρόπο ώστε η επιδιωκόμενη από τον αιτούντα επανάληψη της διαδικασίας και εξαφάνιση της προσβαλλόμενης απόφασης της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας να παρίσταται αλυσιτελής για την προστασία των προσβληθέντων δικαιωμάτων του αιτούντος.

9. Τίθενται ζητήματα παραδεκτού και, ακολούθως, βασίμου της κρινόμενης αίτησης επανάληψης της διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 69Α του π.δ. 18/1989. Σε περίπτωση δε που γίνει δεκτή η ως άνω αίτηση και εξαφανισθεί η βλαπτική για τον αιτούντα 800/2021 απόφαση της Ολομελείας του Συμβουλίου της Επικρατείας, θα καταστεί εκκρεμής και θα δικασθεί εκ νέου η από 8.5.2017 αίτηση αναίρεσης.

10. Με την αίτηση αυτή είχε ζητηθεί η αναίρεση της 1107/2017 απόφασης του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την οποία απορρίφθηκε έφεση του αναιρεσείοντος κατά της 4997/2015 απόφασης του Διοικητικού Πρωτοδικείου Αθηνών. Με την τελευταία απόφαση είχε

απορριφθεί η από 13.12.2007 αγωγή του, με την οποία είχε ζητήσει, κατόπιν μετατροπής του αιτήματός του από καταψηφιστικό σε αναγνωριστικό, να αναγνωρισθεί η υποχρέωση του Ελληνικού Δημοσίου να του καταβάλει το ποσό των 47.280 δολαρίων ΗΠΑ ή το ισόποσό του σε ευρώ κατά το χρόνο εξόφλησης, καθώς και το ποσό των 16.860 ευρώ, ως αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας, την οποία κατά τους ισχυρισμούς του υπέστη λόγω της απόρριψης, με την 1143/2001 απόφαση του Αρείου Πάγου, ως αορίστων των δύο προτασόμενων λόγων του δικογράφου της αίτησης αναίρεσης που αυτός είχε ασκήσει κατά της 9975/1999 απόφασης του Εφετείου Αθηνών, και της συνακόλουθης επικύρωσης της κρίσης του Εφετείου περί απορρίψεως, ως νόμω αβάσιμης, της από 22.5.1998 αγωγής του κατά του Ελληνικού Δημοσίου, κατά το μέρος που με αυτή επιδίωκε να του επιδικαστεί προσαύξηση -λόγω τέκνων- του επιδόματος υπηρεσίας αλλοδαπής που ελάμβανε υπό την ιδιότητά του ως υπάλληλου της Πρεσβείας της Ελλάδας στη Γερμανία, με βάση σύμβαση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου.

11.Η αίτηση αναίρεσης κατατέθηκε στη Γραμματεία του εκδόντος την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση Διοικητικού Εφετείου Αθηνών στις 8.5.2017 και επομένως, ως εκ του χρόνου άσκησής της, εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 12 παρ. 1 του ν. 3900/2010.

12.Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως προβάλλεται ότι το δικάσαν διοικητικό εφετείο, κατ' εσφαλμένη ερμηνεία της αόριστης νομικής έννοιας «πρόδηλο σφάλμα», έκρινε ότι έπρεπε να αποδειχθεί, και εν προκειμένω δεν αποδείχθηκε, ο πρόδηλος χαρακτήρας του σφάλματος του δικαστικού λειτουργού για τη θεμελίωση της αποζημιωτικής ευθύνης του Δημοσίου. Ειδικότερα, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι, σύμφωνα με τη νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣΤΕ 1047/2016, 48/2016 7μ., 1330/2016, 2168/2016 7μ. και 1501/2014 Ολ.), ουδόλως απαιτείται να αποδεικνύεται ο πρόδηλος χαρακτήρας του σφάλματος, όπως εσφαλμένα εξέλαβε το δικάσαν δικαστήριο, και συνεπώς, η προσβαλλόμενη απόφαση προσέθεσε αυθαίρετα έναν επιπλέον όρο στοιχειοθέτησης της εν λόγω ευθύνης του Δημοσίου, ενώ επιπλέον, κατά παράβαση της ίδιας νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έκανε καμία απολύτως κρίση ή συσχετισμό σχετικά με το συγγνωστό ή μη της δικαστικής πλάνης. Συναφώς, **προς θεμελίωση του παραδεκτού** του λόγου αυτού, ο αναιρεσείων ισχυρίζεται ότι η κρίση αυτή της προσβαλλόμενης απόφασης **έρχεται σε αντίθεση** με τις προαναφερθείσες ΣΤΕ 1047/2016, 48/2016 7μ., 1330/2016, 2168/2016 7μ. και 1501/2014 Ολ.

13. Περαιτέρω, προβάλλεται ότι το δικάσαν εφετείο, κατά παράλειψη συνεκτίμησης των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της συγκεκριμένης περίπτωσης και με πλημμελή αιτιολογία, έκρινε ότι το σφάλμα της 1143/2011 απόφασης του Αρείου Πάγου, δεν συνιστά πρόδηλο σφάλμα και επέρριψε στον αναιρεσείοντα την αοριστία του αναιρετηρίου του. Ειδικότερα, προβάλλεται ότι το δικάσαν δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη του ότι ο Άρειος Πάγος αβασίμως ενέμεινε στην απόρριψη των αναιρετικών του λόγων, παρά τα περί του αντιθέτου επιχειρήματα που αναλυτικά είχε εκθέσει στις προτάσεις του και την προσθήκη τους, καθώς και ότι η εν λόγω κρίση του Αρείου Πάγου στηρίχτηκε σε νομολογιακό δεδομένο και όχι στον νόμο, δεδομένου ότι σε καμία διάταξη νόμου δεν προβλέπεται ότι η αναφορά της ιστορικής βάσης της αγωγής είναι στοιχείο του ορισμένου του δικογράφου της αίτησης αναίρεση. Επιπλέον, ο αναιρεσείων υποστηρίζει ότι εν προκειμένω το σφάλμα ήταν πρόδηλο, δεδομένου ότι ο Εισηγητής Αρεοπαγίτης όφειλε να εξετάσει αυτεπάγγελτα, κατ' άρθρο 562 παρ. 4 του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας, τους προβληθέντες λόγους αναίρεσης που αφορούσαν την παράβαση κανόνα του ουσιαστικού δικαίου, συμπληρώνοντας την τυχόν αοριστία των λόγων αυτών, και ότι, πάντως, ο Άρειος Πάγος έχει ήδη μεταβάλει την εφαρμογή του ως άνω νομολογιακού και φορμαλιστικού, κατά τον αναιρεσείοντα, κανόνα του σε αποφάσεις που εκδόθηκαν μεταγενέστερα της δικής του υπόθεσης. **Για τη θεμελίωση δε του παραδεκτού του λόγου αυτού**, ο αναιρεσείων προβάλλει ότι **δεν υπάρχει νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας σχετικά με το νομικό ζήτημα της έννοιας του πρόδηλου σφάλματος του δικαστικού οργάνου και των κριτηρίων για τον χαρακτηρισμό ενός σφάλματος ως πρόδηλου**, ήτοι σχετικά με τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη για τη διαπίστωση της συνδρομής του. Εξάλλου, όπως υποστηρίζει ο αναιρεσείων, ο λόγος αυτός θέτει νομικό ζήτημα, καθώς αναφέρεται στον νομικό χαρακτηρισμό των πραγματικών περιστατικών που το δικάσαν δικαστήριο δέχτηκε ανελέγκτως.

14. Τέλος, προβάλλεται ότι εσφαλμένα κρίθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι ο χαρακτηρισμός της κρίσης του Αρείου Πάγου ως εξαιρετικά φορμαλιστικής από την από 4.6.2024 απόφαση του ΕΔΔΑ, δεν ισοδυναμεί με προσδιορισμό του σχετικού σφάλματος ως πρόδηλου. Τούτο διότι, κατά τον αναιρεσείοντα, το ΕΔΔΑ, αν και δεν χρησιμοποίησε τον όρο «πρόδηλο σφάλμα», προέβη σε κρίσεις από τις οποίες προκύπτει το πρόδηλο του σφάλματος αυτού, ήτοι η προφανής και σοβαρή παρανομία των οργάνων του Αρείου Πάγου και, ως εκ τούτου, έκρινε με δύναμη «δεδικασμένου» που δέσμευε το δικαστήριο της ουσίας, την έκταση και το μέγεθος της παρανομίας. **Προς θεμελίωση δε του παραδεκτού του λόγου αυτού**, προβάλλεται ότι η προσβαλλόμενη απόφαση κατά το μέρος που

παραγνωρίζει την έκταση και το περιεχόμενο της από 4.6.2024 απόφασης του ΕΔΔΑ, **έρχεται σε αντίθεση** με τις 818/2008 και 353/2012 αποφάσεις του Αρείου Πάγου. Επιπλέον, προβάλλεται ότι **δεν υπάρχει ad hoc νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας** για το ζήτημα της έκτασης και του τρόπου δέσμευσης του δικαστηρίου της ουσίας, κατά την εκδίκαση αγωγής αποζημίωσης για σφάλματα δικαστικών οργάνων, από τις κρίσεις που έχουν διατυπωθεί σχετικά με την παρανομία των οργάνων αυτών σε απόφαση του ΕΔΔΑ, κατόπιν προσφυγής του ενάγοντος.

15.Τίθεται ζήτημα δικαιοδοσίας των διοικητικών δικαστηρίων, αυτεπαγγέλτως ερευνώμενο, και περαιτέρω τίθενται ζητήματα παραδεκτού και βασίμου των προβαλλόμενων λόγων της αίτησης αναίρεσης.

2.10.2025

Παρασκευή Μπραϊμή